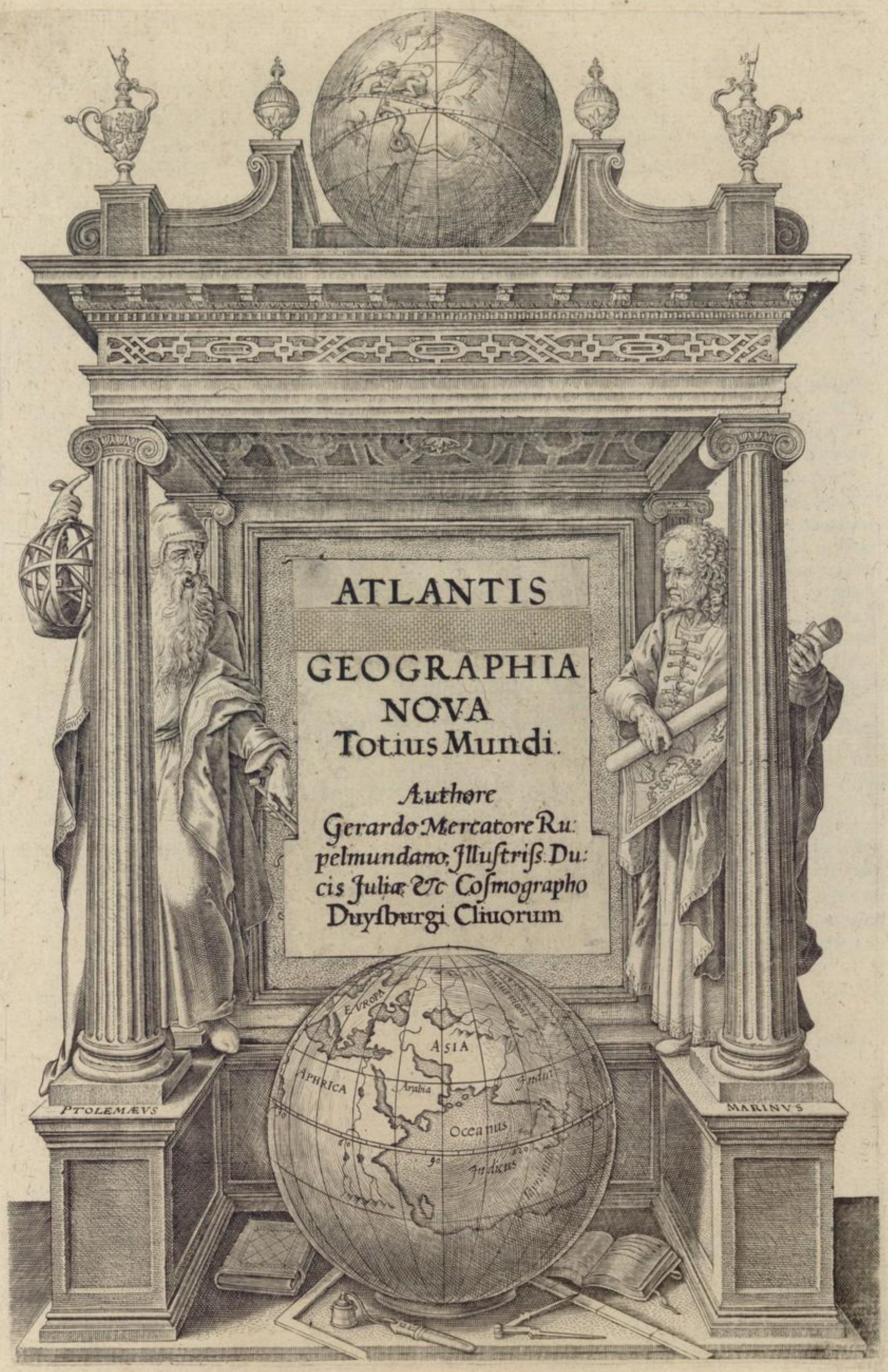

AMICO LECTORI.

OFferimus nunc tandem candide Lector Secundam partem Atlantis, primum nouæ Geographiæ tomum, videlicet septentrionalium Europæ terrarum descriptionem, à Gerardo Mercatore patre, piæ memoriæ inchoatum, & à me ad finem perductum: vtinam ea, qua optarem, perfectione. Inscriptiones singularum tabularum politici status ordinem continentes D. Bernardo Furmerio Leouardiensi, I. C. debemus; qui eas ex Richardo Stanburſto, Guillielmo Candeno, Dauide Chytræo & alijs nostri temporis scriptoribus, seruatis authorum verbis aut modice interpolatis, bona fide collegit, & nobiscum ingenuè communicauit. Quod autem in tabulis ædendis non rectum semper ordinem secuti sumus, vt qui Galliam, Germaniam, Italiam & Græciam prius, quam hasce, quæ primum locum obtinent, in publicum prodire iusserimus. Id certe non casu, sed consilio ineuitabilis necessitatis factum est, vt ea ratione & sumptibus superesse, & reipublicæ consulere tabulis, maxime hoc tempore necessarijs, possemus: quemadmodum etiam Pater in sua præfatione ad Principem Iuliacensem, Lectorem admonuit. Quia autem singulæ, quæ editæ sunt partes in se sunt perfectæ, ita vt totius orbis descriptione, quam molimur, absoluta, facile vnaquæq; in suum locum & ordinem redigi possit, non puto quenquam fore tam inhumanum, qui hoc factum nostrum, quod suasit necessitas, carpere malignè volet. Hoc autem beneuolum Lectorem rogatum velim, vt quæ generaliter præmisimus, ea hic repetere ne cogamur, se eo remitti ne ægrè ferat. Ego verò iam tandem bonum & diu à me optatum initium nactus, posthac ordinem rectum non intermittam, sed Septentrionalibus emissis, secundum Nouæ Geographiæ tomum, id est, Hispaniæ descriptionem accuratam aggrediar, inde ad Africam, Asiam, Americam, & si aperiatur, vti spes est, ad tertiam continentem, quæ Magellanica & terra Australis dicitur, me accingam, & quod in hisce omnibus Gerardus Mercator Pater piæ memoriæ inchoatum reliquit (vt sunt plæraq; omnia) summo studio & industria pro virili, Deo conatibus aspirante, ad finem destinatum fœliciter perducam. Interim vt me suis itinerum obseruationibus & terrarum mariumq; lustrationibus docti & Geographiæ studiosi iuuare velint etiam atq; etiam obnixè rogo, meq; accepti beneficij non immemorem fore religiosè & sanctè spondeo. Vale Lector & fruere nostris Laboribus.

Tui studiosissimus

Rumoldus Mercator.

ORBIS TERRAE TYPVS.

CVM ex naturæ neceſſitate ordo ſemper requirat generalia particularibus anteponere, totumque parti, ad maiorem oblatæ rei intelligentiam: hac eadem & ego deuinctus lege huic primo noſtræ Geographiæ ac Septentrionalium terrarum tomo, vniuerſalem orbis terræ typum, eiusque quatuor partes, Europam, Africam, Aſiam & Americam, quo felicius rem proſequar, præponere debui: & ſingulis quoque deinceps tomis conſequentibus, vt is etiam perfectum ſemper habeat opus, ac totius vniuerſi deſcriptionē, nec hac vtili ſpeculatione priuetur, qui vel ſuæ tantum patriæ delineationem ſibi comparauerit. Iucunda etenim eſt & maximopere neceſſaria generalium contemplatio, ei qui vel minimam mundi & naturalium rerum cognitionem habere cupit. Si enim libeat conſiderare, quis ſolis ortus vel occaſus, quæ cauſa æſtatis vel hyemis, vnde inæqualitas dierum & noctium exiſtat, quid deniq; & quo in loco natum, propagatum, actum, geſtum, mutatum & conuerſum iam inde à rerum conditarum primordio fuerit id omne certe non aliunde melius, quam ex harum quinque tabularum adiunctione ſine omni periculo & honeſta cum animi voluptate didiceris. Et quemadmodum nulli, quantumuis amplam habitationem nacto, ſufficit, perſpectas habere ſuarum ædium partes, vt ſunt atrium, cella vinaria & penaria, culina, triclinium, cænaculum, cubiculum, conclaue, muſæum. quo iis commode vti poſſit; ſed etiam in qua vrbis parte & platea, domus eius ſita ſit, compertum ipſi eſſe neceſſarium & commodum eſt, vt hinc cognoſcat ſtatim, ſi in ciuitate tumultus vel incendium oriatur, quam prope vel procul à periculo abſit. Sic non minus iucundum vel neceſſarium noſſe, qua in orbis parte habites, quos populos vicinos aut remotiores habeas, vt graſſantibus belli calamitatibus, quo metu, quaue animi tranquillitate vti liceat, ſcire queas. Denique cum Coſmographia ſit lumen totius tam eccleſiaſticæ quam politicæ hiſtoriæ, & plus ex ea diſcat ocioſus ſpectator, quā ex longo moleſto & ſumptuoſo labore peregrinator, qui crebro cælum tantum, non autem animum mutat: parum vtilitatis ex ea capias, ſi tabulis particularibus generales non adiunxeris. Sunt autem hæ generales tabulæ collectæ ex magna orbis terræ deſcriptione (cuius etiam initium longitudinis, vel primi meridiani poſitionem in ſingulis ſequuti ſumus) Et ex magna Europa mea quas Duyſburgi edidi. Et quamuis per omnia non reſpondeant his poſtremis tabulis geographicis noſtris, tum in gradibus longitudinis, tum in gradibus latitudinis, differentia tamen illa tam eſt exigua, in tam generalibus deſcriptionibus, vt vix diſcerni queat. Finito autem opere (Deo volente) dabimus perfectiores & cum toto opere magis conuenientes, quas etiam ſeparatim excudemus, vt præmiſſarum loco inſeri poſſint ſi opus ſit, nec emptores fraudentur. Tu interim Lector vale & fruere, ac huius tuæ habitationis ac tibi ad tempus tantum conceſſæ gloriam cum Poeta Buchanano diligenter conſidera, qui ſic eam cæleſtibus comparat, vt animos terreſtribus ac rebus hiſce caducis immerſos extrahat, & ad altiora acæterna viam oſtendat.

Percipias rerum ſit quantula portio, verbis
Quam nos magnificis in regna ſuperba ſecamus
Partimur ferro, mercamur ſanguine fuſo
Ducimus exiguæ glebæ de parte triumphos.
Illa etenim moles per ſe ſpectata ſeorſim,
Magna quidem: ſi cum ſtellati tegmine cæli
Componas, puncti inſtar erit, vel ſeminis, vnde
Condidit innumeros ſenior Gargetius orbes.
Hæc illa eſt hominum ſedes, hæc illa ferarum
Et volucrum domus: hoc anguſto è carcere quantum
Surripit Oceani terræ circumfluus humor,
Quique per Herculeæ irrumpens diuortia metæ,
Europam Lybicis latè ſeiungit ab oris?
Adde huc clauſtra Arabum, quæque arctant æquora
Hyrcanos: huc adde lacus laxaſque paludes, (cāpos
Et quæ præcipiti labefactant flumina montes
Vertice, vel pigris ſtagnant immota lacunis.
Dumque hæc vi rapiunt, hæc orbem gurgite mergunt,
Condunt exiguæ ſub aquis pars maxima terræ.
Quod ſupereſt, magno velut inſula parua profundo
Innatat: hæc etiam quantum vel ſqualet arenis?
Vel tumet in vaſtos ſine fruge, ſine arbore montes?
Vel nimijs ardet flammis? vel frigore torpet?
Vel iacet humano indocilis manſueſcere culta,
Vel fœcunda malis animantum in funera ſuccis?
O pudor, ô ſtolidi præceps veſania voti?
Quantula pars rerum eſt, in qua ſe gloria tollit,
Ira fremit, metus exanimat, dolor vrit, egeſtas
Cogit opes ferro, inſidijs, flamma atque veneno?
Scilicet & trepido feruent humana tumultu.

ORBIS TERRAE COMPENDIOSA DESCRIPTIO

Quam ex Magna Vniuersali Gerardi Mercatoris Domino Richardo Gartho, Geographiq ac cęterarum bonarum artium amatori ac fautori summo, in veteris amicitiq ac familiaritatis memoriā Rumoldus Mercator fieri curabat Aº M. D. Lxxxvii.

DE MVNDI CREATIONE *ac constitutione breuis instructio.*

Studiosus Geographiæ ante omnia consideret mundi creationem, hoc modo. Deus constituto puncto, quod nunc mundi centrum est, pro sede et quiete grauium, massam liquidam informem creans, quā chaos uocant, illi eam iniecit, excitatoq; uehementi spiritu eam agitauit, agitando crassiora grauioraq; discreuit, quæ centro se ad æquilibrium applicantia, terram ac mare in unū corpus figuræ sphæricæ dederunt, cuius centrū punctus ille qui sedes est grauium existit, supra hoc corpus ut leuiora et nobiliora quæq; ita superiorem locum obtinuerunt, lucidaq; materiam globos paulatim collects, lunam, solem, stellasq; reddidit, quæ ratione primi mobilis, supremi inquam cæli super polis æquinoctialis sue mundi ab ortu in occasum rapiuntur, noctem diemq; diuidentes, at super alijs polis, eclypticæ uidelicet, proprio motu ab occasu in ortum, aliæ citius, aliæ tardius circumuoluuntur. Vt autem terra habitationi animalium accommoda fieret, spiritus ille quo placuit Deo undas in altum attollens, alibi montes & altiorem terræ aream congessit & solidauit, alibi cauaturas & sinus effecit, in quos fluxilis aqua descenderet, & quo in æquilibrio penderet tota machina, nostræ continenti quæ Asiam, Africam et Europam comprehendit alteram quam Americam siue nouam Indiam uocant ex opposito obiecit, & quia hæ duæ continentes pro maxima parte supra æquinoctialem uersus polū arcticum sunt sitæ, ideo his sub polo antarctico tertiam continentem opposuit, maribus undiq; inter se communicantibus, ut tota terræ maris q; machina undiq; æquilibris esset & consisteret, omneq; partes ex quauis regione adnauigabiles redderentur. Hæc obiter ex Patris mei in suam Cosmographiam lucubrationibus annotare uolui, ut naturali orbis speculatione imbueretur Lector, & ad altiora eius conditi mysteria aditum nanciscatur.

huiusmodi sphæricis corporis conuexam superficiem contemplaturus Geographiæ studiosus, astris illud subijci et pro illorum situ uaria ipsi accidentia contingere obseruet, quæ ratione circulorum, quibus astrorum motus, distantiæ & tempora determinantur, illi obueniunt. Sunt autē circuli ad Geographiam cognitu necessarij, Aequinoctialis illiq; Parralleli siue æqui distantes, & Meridiani. Porro quia hi circuli in plano non eodem modo quo in sphæra exprimi possunt, quod sphæræ superficies in planum seruata eadē partium ad inuicem habitudine depingi nequeat, sciet lector nos eam complanandæ sphæræ rationem secutos esse, quā Gemma Frisius in suo planisphærio adinuenit, quæ omnium longe optima est. Et si enim gradus à centro uersus circumferentiam crescant, uti in gradibus æquinoctialis uides, tamen latitudinis longitudinisq; gradus in eadem à centro distantia eandem ad inuicem proportionem seruant, quam in sphæra, et quadranguli inter duos proximos parallelos duosq; meridianos rectangulam figuram habent, quemadmodum in sphæra, ita ut regiones undiquaq; omnes natiuam figurā obtineant, sine omni tortuosa distractione, crescente tamen uersus exteriora magnitudine, propter graduum longitudinis latitudinisq; incrementum, quod dixi, ex quo etiam fit ut parallelі, qui in sphæra æquatori sunt æquidistantes, hic circulares appareant, cū æquator sit recta linea, per medium hemisphærij medis inter utrumq; polum distantia ducta, quæ diuiditur in 180. gradus, quippe dimidium tantum æquinoctialis in uno circulo, dimidium alterum in altero continetur, quia dimidium totius sphæricæ superficiei tantum in uno circulo comprehendi potest, nequaquā tota, ita uno circulo totam ueteribus cognitam continentem comprehendimus, nimirum Europam, Asiam & Africam, Nouum autem orbem siue Indiam nouam altero circulo, Continente interim australi in utrumq; circulum incidente. Dicitur autem æquinoctialis circulus ab æquinoctio, quod solin eum peruenienes efficit, quod bis in anno contingit, circa 21. diem Martij, & 14. Septembris, Sol

enim super polis zodiaci proprio motu, anno uno eclypticam permeat obliquē æquinoctialem secant & ad 13. cum dimidio gradus ab illo uersus utrumq; polum recedens, ubi tropicus Cancri & Capricorni nominantur. Meridiani sunt circuli per æquinoctialis sectionem quamuis & polos mundi descripti, ideo Meridiani dicti, quod in illo constituto sole meridies sit omnibus qui sub eodem in eodem hemisphærio duobus polis terminato habitant.

Nunc quid hi circuli mutationis quæue accidentia in regiones & diuersas sphæræ partes adferant, audi. Meridiani longitudinem locorum & longitudinis, siue horarum differentiam duorum quorumlibet locorum indicant. Constituerunt autem Geographi initium longitudinum in meridiano qui per occidentalissimam insulam Canariarum ducitur, & inde uersus orientem longitudinem computant, quia proprius astrorum motus per quem longitudines locorum obseruantur, ab occasu in ortum tendit. Differentia autem longitudinis duorum locorum, ex distantia meridianorum utriusq; quæ in æquinoctialipatefcit, cognoscitur. Vt si Meridiani illorum 30. gradibus in æquatore à se mutuo distent, erit differentia longitudinis eorum 30. graduum, & duorum horarum differentia, ita ut cum in occidentaliore fuerit hora decima, in orientali erit duodecima, duabus enim horis sol ab orientaliori meridiano peruenit ad occidentalioris meridianum motu diurno, etenim 24. horis totum globum terræ ambit. Præterea diuiduntur meridiani in 360. gradus, quemadmodum æquinoctialis, & numerantur ab æquinoctiali utrimque ad polum 90. gradus, qui uersus polum Arcticum designant latitudinem boream, uersus Antarcticum uero meridionalem, et quot quot in eodem meridiano eodemq; hemisphærio polis terminato sunt loca diuersæ latitudinis, eandem semper eodem momento horam numerant, ut cum unus computat horam 8. cum dimidia, reliqui omnes tantundē numerant. Parralelі item circuli [quos minores uocant, quia eorum planities non per centrum mundi transit] à Meridiani gradibus

designantur iuxta eorum latitudinem, sic tropici duo, Cancri & Capricorni, gradum latitudinis 23. cum dimidio in meridianis omnibus occupant, Arcticus autem & Antarcticus circuli 66. cum dimidio, qui circuli zonas quinq; comprehendunt, inter duos tropicos sit am, torridam uocant, quod sol perpetuo supra eā uersans omnia ibi torreat & intensum calorem adferat, duæ inter tropicos et Arcticū Antarcticumq; temperatæ dicuntur, quod medio modo inter calidissimam & frigidissimam se habeant, reliquæ intra Arcticū una, & intra Antarcticum altera, frigidæ sunt, utpote à sole remotissimæ. Rursum quia in diuersa latitudine etiam diuersa sit quantitas diei cuiusq;, distinxerunt uniuersam latitudinem ab æquinoctiali ad polū usq; per certos aliquot Parallelos, in quibus primus latitudini notat in qua maxima dies maximaq; nox super perpetuam æqualitatē, quæ est in æquinoctiali quadrante uniusho æ crescit, secundus illam in qua dimidia hora, tertius in qua tribus quadrantibuset sic deinceps donec parallelorū uicinitas per semihoras tantum differentias consider at, tandem etiam per horas integras, dies, hebdomedas, menses, ita ut sub polo unus tantum dies unaq; nox totum annū emetiantur. Inter hos parallelos constituerunt Veteres quinq; spatia quæ climata appellarunt, primum à tertio parallelo ad quintum usq;, secundum hinc ad 7. tertium ad 9. quartum ad 11. quintum ad 13. Hucusq; putabant orbem habitari, ulterius non propter intensus frigus, ab æquinoctiali etiam usque ad tertium utrimq; parallelum [quod est medium torridæ zonæ] propter nimium æstum inhabitabilem credebant, posteriores tria climata uersus polum addiderunt, at tandem inuentum est totam undique terram habitabilem esse, & sub æquinoctiali temperatiorem opinione calorem esse, propter breuiorē Solis præsentiam, ut qui perpetuo 22. tantum horis supra horizontem manet, in frigidissima autem zona propter longissimos dies æstate calidiorem opinione aereme sse, noctuq; propter uentorum raritatem ac debilitatem minus infrigidari. Vale & fruere.